

Karagöz Oyunu

Yazan : Şinasi Okur

Evliya Çelebi'nin yaşattığı, Ansiklopedi'nin sembol dediği, Sabri Esat Siyavüşgil ile merhum Selim Nüzhet Gerçek'in kat'i bir hüküm veremedikleri Karagöz, bugünün en büyük bir davasıdır.

Ben, eski Türk eserlerine temas edecek değilim. Çünkü Karagöz hakkında yazılmış esaslı bir eserimiz, esefle söyleyebilirim ki yoktur. Ehemmiyet verilen birkaç eser Avrupalıların tetkiki mahsûlüdür ki biz hakkiyle temsil edemeyen bu esarlere de itimakım yok. Ben, 30 senelik tecrübeme dayanarak bu davâ hakkındaki kanaatimi 4 başlıkla hülâsa edeceğim :

- 1 - Karagöz en eski bir Türk oyunudur.
- 2 - Karagöz, bir semboldür.
- 3 - Karagöz, bir terbiye kaynağıdır.
- 4 - Karagözü, yaşatmak lâzımdır.

1) Her türlü mimikten mahrum, fi-

güranları mücezzem olmayan Karagöz'e bir tiyatro diyemeyeceğim. Yalnız, bir perde oyunu olan Karagöz, tiyatromuzun bir kaynağıdır. 29 klâsik oyunu bugünkü Avrupa komedilerinin konularını ve kaidelerini çizmiştir.

Ancak bazı eserlerde çingene diye vasıflandırılan Karagöz hakkındaki bu büyük ve haksız iftirayı protesto ettikten sonra Karagöz'ün temiz bir Türk soyundan olduğunu da söylemekle iftihar ederim. Çünkü Türkün cesaretini, doğruluğunu, miâfirperverliğini, bütün hasletlerini kendinde toplar. Bu oyunu, ta Orhan Bey zamanına kadar da götürürsek anlaşılır ki Karagöz, en eski bir Türk oyunudur.

2) Boynu vurulmuş Karagöz'e Evliya Çelebi'den başka hiçbir eserde rastlanmadığına göre o zamanda hiçbir tarihi vesikada bu türlü bir hadiseye temas edilmemiştir.

Altındaki kemiklerin kime ait olduğu meçhul mezarına rağmen yaşamamış olduğuna kanaat getirdiğimiz Karagöz, acaba böyle olunca kıymetini kaybeder mi ? Bil'akis kalblerde yaşayan bu Türk eseri bugüne kadar Nigâr'larıyla, Beberuhilerıyla, Tuzsuz'larıyla, Tiryaki'leriyle ve bütün figüranlarıyla bizi güldürmüş, düşündürmüş ve meşgul etmiştir.

Karagöz'e, bir sembol nazarıyla bakmak az hatalı bir yoldur.

3) Çocuklarımızı bile türlü esprileriyle uygulandıran ve olgunlaştıran bu oyun, incelencek olursa müzik, edebi-

yat ve estetik gibi san'atleri kendinde toplamış, tekerlemelerle, taklitlerle, ters karşılamalarla hafızamızın işlenmesine çok yardım etmiş olmakla Karagöz, bir terbiye kaynağıdır.

4) Karagöz oynatanlar, kıskançlıkları yüzünden, yerlerine birer çırak bırakmadan göçtüklerinden varlığıyla iftihar edeceğimiz bu en eski Türk oyunu, gençliğin meçhulü kalmıştır. Çünkü bugün ne bir kâtip Salih, ne bir Nazif bey, ne de bir Naşit ve Hâzım var.

Bir zamanlar. Karagöz'ü yaşatmak için bir cemiyet bile kurulmuştu.

Fakat bu davâ, broşürle, konferansla, makale ile halledilir bir davâ değildir. Karagöz, ancak oynatmakla yaşar. Yalnız oynatmak da kâfi gelmez.

Kanlı Kavak, Sakallı Gelin, Kanlı Nigâr gibi klâsik ve sade olan 29 esere karşı birçok, daha işlek senaryolar hazırlamak lâzımdır.

Bugünün gençliğine sinemanın göz kamaştırıcı, akıllara hayret verici tekâmülü karşısında bu oyun pek basit ve pek tatsız gelir.

Karagöz zevkini önce küçüklere verirsek onlar büyüdükları zaman Karagöz'ü sevecek ve bu millî oyunu salonlarından eksik etmiyeceklerdir. Ankara ve İzmir radyolarında bir zamanlar çocuklara verilen Karagöz yarıları, neden bilmem, bugünlerde susturulmuştur.

İstanbul Radyosu, o zandanberi bu çok ehemmiyetli davâyâ sükûtle mukabele etmiştir. Bugün de hâlâ aynı tempoyu tutmaktadır. Bu oyun her şeyden evvel okullara sokalım ve onlara bu millî zevki verelim. Bugünün küçüğü, yarının büyüğüdür.

Karagöz'ü yaşatmak lâzım!

